

החלטה בפרשת הפריימריס בליכוד ("אננקס מחקרים")

א. מבוא

1. בחודש אוקטובר 2001, בעקבות פרסום דו"ח מבקר המדינה על תוצאות ביקורת החשבונות השוטפים של הסיעות בכנסת החמש-עשרה, הורה היועץ המשפטי לממשלה דאז על פתיחה בחקירה משטרתית בחשד לביצוען של עבירות פליליות במהלך מערכות הבחירות של אריאל שרון. החקירה נגעה בעיקרה לבחירות הפנימיות שנערכו בליכוד ביום 2.9.99, בהן נבחר אריאל שרון לתפקיד יו"ר הליכוד. פרשה זו נודעה בשם "פרשת אננקס", כשמה של החברה באמצעותה, על-פי החשד, הועברו כספים למימון מערכת הבחירות. בנוסף, נבדקו גם חשדות לביצוע עבירות בשתי מערכות הבחירות נוספות: הבחירות המקדימות ליו"ר הליכוד בדצמבר 2000, והבחירות לראשות הממשלה שנערכו בפברואר 2001.

עם התקדמות החקירה החלו לעלות חשדות לביצוע עבירות נוספות, חמורות יותר, אשר נעברו, על-פי החשד, במהלך השבת כספי התרומות האסורות לקופת המדינה על-ידי אריאל שרון. לימים זכתה הסתעפות זו של החקירה לכינוי הציבורי "פרשת סיריל קרן".

2. אף שעיקר פעולות החקירה ב"פרשת אננקס" הסתיימו זה מכבר, החקירה ב"פרשת סיריל קרן", נמצאת עדיין בעיצומה. התמשכות חקירה זו נובעת, בין השאר, בשל הצורך לבצע הליכים של חיקורי דין במספר מדינות, והבעיות שהתעוררו בהליכים מורכבים אלה. במצב דברים זה, החלטתי בחודש יולי 2004 להפריד את הטיפול בשתי הפרשיות, וביקשתי לסכם את ממצאי החקירה בכל הנוגע לפרשת אננקס, וזאת כדי שההחלטה בענין זה לא תתעכב עוד.

3. בחודש נובמבר האחרון הועברו אלי ולפרקליט המדינה חוות דעת מפורטות, שהוכנו על-ידי צוות פרקליטים מפרקליטות מחוז ת"א (פלילי) - מר גל לברטוב, מר ארז נוריאלי ומר צחי הבדלי - על דעת פרקליטת המחוז, גב' רות דוד. חוות דעת אלה הוכנו לאחר שצוות הפרקליטים בחן בפירוט רב במשך מספר חודשים את חומר הראיות, ונועד לשיבות עבודה רבות עם הצוות המשטירתי שחקר את הפרשה בראשות ר' יאח"ה, תנ"צ מירי גולן, וסני"צ נחום לוי.

בסיכומן של חוות הדעת הומלץ להגיש כתב-אישום נגד ח"כ עמרי שרון ונגד גבריאל מנור בגין עבירות על חוק המפלגות ועל חוק העונשין, ונגד חברת "אננקס מחקרים" בגין עבירה על חוק המפלגות; ומאידך הומלץ לסגור, מחוסר ראיות מספיקות, את התיק בעניינם של אריאל שרון, דב וייסגלס, אורי שני ויעקב כץ, ומחוסר אשמה את התיק נגד יצחק אביר.

בעניינם של יורם אורן, אריה גנגר וגלעד שרון, לא הוגשו המלצות, ועניינם יוכרע לאחר השלמת פעולות חקירה נוספות וניתוח חומר הראיות הנוגע לפרשיות המאוחרות יותר, לרבות פרשת סיריל קרן.

4. לאחר קבלת חוות הדעת האמורות, התקיימו במהלך החודשים האחרונים מספר דיונים - בלשכת פרקליט המדינה, ולאחר מכן בלשכתי - בהם נבחנו ולובנו שאלות שונות העולות מחוות הדעת.

בסיכומם של דיונים אלה, ולאחר בחינת הדברים החלטתי לקבל את ההמלצות האמורות של פרקליטות מחוז ת"א (פלילי) - שהיו מקובלות גם על פרקליט המדינה - בעניינם של כל המעורבים בפרשה.

להלן אסקור, בתמצית, את עיקר ממצאי החקירה ביחס לכל אחד מהמעורבים, ואת הנימוקים להחלטה בעניינם. לשם הנוחות אקדים לסקירה זו רקע עובדתי כללי על ממצאי הפרשה.

ב. רקע כללי

5. לאחר ההפסד בבחירות לראשות הממשלה שנערכו ב-17.5.99, הודיע בנימין נתניהו על פרישתו מתפקיד יו"ר הליכוד. ביום 14.6.99 נבחר אריאל שרון ליו"ר הזמני של תנועת הליכוד, וכן נקבע כי הבחירות הפנימיות לבחירת יו"ר הליכוד (להלן - **פריימריס 99**) ייערכו ביום 2.9.99.

6. במסגרת ההערכות לבחירות פנימיות אלה, הפקיד אריאל שרון (להלן - **שרון**) את בנו, עמרי שרון (להלן - **עמרי**) על ניהול מערכת הבחירות מטעמו. כן מינה שרון את ד"ר צבי ליבר (להלן - **ד"ר ליבר**) לשמש כאחראי על ניהול מערכת הכספים והחשבונות במטה הבחירות.

7. ביום 4.3.99 נרשמה חברת "**אננקס מחקרים**" (להלן - **אננקס**) על-ידי עו"ד דב וייסגלס (להלן - **וייסגלס**) כתאגיד ישראלי לפי בקשתו של יורם אורן (להלן - **אורן**), מי שהיה בשעתו קונסול ישראל בלוס-אנג'לס, ושימש בעיקר כגייס הכספים של תנועת הליכוד בכלל, ושל שרון בפרט.

במהלך חודש אוגוסט 1999, ביקשו עמרי ואורן מוייסגלס למנות את גבריאל מנור (להלן - **מנור**), שהיה חבר קרוב של עמרי, לתפקיד מנכ"ל אננקס, וזאת מכוח ייפוי-כוח נוטריוני מטעם בעלי המניות של אננקס המסמיכו לפעול בשמם.

8. לאחר מינויו של מנור למנכ"ל אננקס ופתיחת חשבון הבנק של החברה על-ידו, הגיעו לחברה כספים משלושה גופים עיקריים בארצות-הברית:

- א. The American Israel Research Friendship Foundation Inc, אשר העביר לאנקס בחודשים אוגוסט-אוקטובר 1999 סך של \$814,950.
- ב. Center for National Studies & International Relationships, אשר העביר לאנקס בחודשים אוגוסט-דצמבר 1999 סך של \$150,000.
- ג. The College for National Studies Inc (להלן - **הקולג'**), אשר העביר לאנקס בתקופה שבין ספטמבר 1999 לפברואר 2000 סך של \$520,000.
9. כפי שיפורט בהמשך, הפעיל עמרי שני מסלולים באמצעותם ניהל את מערכת הבחירות של שרון, ושלט בתזרים המזומנים הנכנסים והיוצאים:
- א. **"המסלול הגלוי"**: לפי הוראות חוק המפלגות, נפתח חשבון בנק מיוחד ע"ש "אריאל שרון - בחירות מקדימות 1999". חשבון זה אמור היה לרכז את כל ההכנסות החוקיות מתרומות, ובאמצעות חשבון זה בלבד אמורים היו מורשי החתימה בחשבון לשלם את כל ההוצאות שהוצאו למימון מערכת הבחירות של אריאל שרון בפריימריס '99.
- ב. **"המסלול הסמוי"**: סכומי כסף ניכרים נתקבלו באמצעות תאגידי בארץ ובחול, ושימשו לתשלומים לספקים ולנותני שירותים עבור מטה הבחירות של אריאל שרון בפריימריס '99. תשלומים אלה לא דווחו כנדרש על-פי חוק, ועמרי, בעזרת מנור, דאג להסוות את מהותם האמיתית של השירותים שניתנו תמורת אותם תשלומים, תוך שהוא מנחה את הספקים ונותני השירותים לרשום בחשבוניות פרטים שאינם משקפים את מהות העבודה שנעשתה בפועל.
10. מחומר הראיות עולה, כי חברת אנקס שימשה, למעשה, אמצעי ו"צינור" למימון מערכת הבחירות של אריאל שרון בפריימריס '99 ובפריימריס 2000, במסגרת המסלול הסמוי האמור. מנכ"ל החברה, גבי מנור, היה היחיד שהוסמך לחתום על פנקסי השקים של החברה ולחייבה, ופנקסי שיקים חתומים כאלה היו ברשות עמרי ששילם באמצעותם לספקים ונותני שירותים, אשר פעלו ועסקו למען בחירתו של שרון בפריימריס '99. שרותים אלה שניתנו בפועל על-ידי הספקים, להם שולמו כספי החברה, לא היו בהתאם למטרותיה הרשמיות של החברה.
11. מעבר להעברת הכספים באמצעות חברת אנקס, יצוין כי הקולג' שילם, באמצעות עמרי, לספקים ונותני שירותים לפריימריס '99, סכומים המגיעים לכדי \$300,000, כולם במסגרת המסלול הסמוי והלא מדווח.
12. בנוסף למימון העקיף האמור, מומנו הוצאות הקשורות קשר הדוק לפריימריס על-ידי **"המכון לביטחון ושלוש"** (להלן - **המכון**). המכון הוקם על-ידי וייסגלס, לבקשתו של שרון, עוד בשנת 1990, ושימש למימון פעילותו הציבורית-פוליטית של שרון (שירותי המשרד, הוצאות רכב, בתי מלון, טיסות וכדו') בתקופות בהן לא שימש בתפקיד שר בממשלה.

13. המכון חידש את פעילותו ביולי 99', עם הפסקת כהונתו של שרון כשר, ושכר את שירותיהם של מספר עובדים, אשר פעילותם העיקרית בתקופה זו היתה, לפי הודעותיהם, עבור מטה שרון בפריימריס 99'. כן העביר המכון בחודש יולי 99', באמצעות עמרי, שיק ע"ס 47,876 ₪ לחברת "ספקיוריטי" (בבעלות דוד ספקטור), אשר עסקה בתקופה זו, לבקשת עמרי, בבדיקת חשדות בדבר אי-תקינות התפקדותם של אלפי מתפקדים במטהו של אהוד אולמרט. סכומים אלה לא דווחו למוסדות המפלגה כנדרש. בנוסף, נשכרו באמצעות כספי המכון גם שירותיה של חברת "כיס-ניר" אשר העמידה לרשותו של שרון מסוק במהלכו סייר ביום הבחירות עצמו, במוקדי הבחירות השונים. הוצאה זו, שכאמור שולמה באמצעות חשבון המכון, לא דווחה אף היא כנדרש למוסדות המפלגה.

14. במסגרת הדיווחים, אותם היה על כל אחד מהמועמדים להעביר למוסד לביקורת של המפלגה (שמצידו, היה מוטל עליו לדווח לרשם המפלגות), דיווח שרון - כשלדו"ח זה מצורף תצהיר מאומת חתום על-ידיו, בהתאם לדרישת חוק המפלגות - על הוצאות בסכום של כ- 962,000 ₪ בלבד, ועל קבלת תרומות בסכום של כ- 130,000 ₪ בלבד. דיווח זה שיקף את הפעילות הכספית ב"מסלול הגלוי", ולא התייחס כלל לתרומות ולהוצאות שזרמו במסלול הסמוי, אשר על תיפקודו וניהולו ניצח, כאמור, עמרי, באמצעות חברות כגון אנקס, הקולג' והמכון.

ג. עמרי שרון

הפעלת המסלול הסמוי

15. התשתית הראייתית המבססת את החשדות נגד עמרי בנויה על הראיות המרכזיות הבאות:
- א. שיחותיו המוקלטות של עמרי, בהן הביא לידי ביטוי בזמן אמת את מעשיו וכוונותיו, ובכלל זה הפרה מודעת ומכוונת של הוראות חוק המפלגות והגבלותיו (לרבות חריגה משמעותית מהסכומים המותרים כתרומה, והוצאה ושימוש בתאגידים למימון הוצאות ולקבלת תרומות אסורות), הסתרת מעשיו מפני כולי עלמא, ובפרט מפני ד"ר ליבר, שהופקד על ניהול המערכת הכספית של מערכת הבחירות, ומפני שרון עצמו.
 - ב. מסמכים ושיקים בכתב ידו של עמרי שנתפסו בביתו, אשר מתעדים חלק ניכר מפעילותו, לרבות קבלת כספי התאגידים הזרים מאורן, ואת שליטתו המוחלטת הן במסלול הסמוי, והן במסלול הגלוי, עד לפרטי הפרטים של הפעילות בשני המסלולים.
 - ג. הודעות של ספקים ונותני שירותים שבשירותיהם השתמש עמרי במסגרת המסלול הסמוי, ואשר לדבריהם הוא שילם להם מחשבונות התאגידים השונים, והם פעלו לפי הנחיותיו.
 - ד. מסמכים רבים שנתפסו אצל ספקטור, במשרדי המכון ובחשבונות הבנקים.

ה. הודעות של עדים, שאינם ספקים, לרבות כאלה שסייעו בידו ללא מחשבה פלילית (כמו יצחק אביר - ראו להלן), או כאלה מפניהם הסתיר את מעשיו (כמו ד"ר ליבר).

16. ואולם, לא זו בלבד שקיימת בחומר הראיות תשתית איתנה לגיבושם של היסודות העובדתיים והנפשיים בעבירות המיוחסות לעמרי - הן על חוק המפלגות, והן על חוק העונשין - אלא שככלל, ניתן אף לומר כי בהודעתו מיום 24.10.04, הודה למעשה עמרי בעשיית הפעולות האסורות ובמודעותו למעשים, ולמרות שאין הדבר נדרש להוכחת אשמתו, הסביר עמרי גם את המניע למעשיו. להלן נביא מספר ציטוטים מדבריו בחקירה זו.

17. בנוגע למעשיו במסלול הסמוי והסתרתם אמר עמרי, בין השאר, כך:

ש" : האם כל הכספים שהועברו דרך אננקס מטרותם הייתה שלא לעבור את רף ההוצאה המותרת?
 ת: אתה שואל אותי האם כל ההוצאות שהוצגו לי בעבר
 ש: כספים שהוצאו עבור פריימריז שרון..
 ת: הוצאו שלא לעבור את רף ההוצאה המותרת? התשובה היא כן.
 ...
 ש: האם דיווחת על שימושים אלו בכספי חברות אלו לצבי ליבר?
 ת: לא".

לעניין הקשרים בינו לבין אורן והתאגידים הזרים, מודעותו לכספים שהעבירו ושליטתו באותם כספים, אמר עמרי, בין השאר, את הדברים הבאים:

ש" : השתמשת בכספים מחשבונות ה- College for National Studies Inc?
 ת: לפי מה שהראית לי - כן.
 ש: לאילו מטרות?
 ת: לפי איך שהצגתם לי, השתמשתי לכל מיני מטרות הקשורות למערכת הבחירות הפנימיות שהתקיימו בליכוד, בספטמבר '99.
 ...
 ש: ידעת על כל העברות הכספים לאננקס מחו"ל?
 ת: אני מניח שידעתי
 ...
 ש: הפאונדיישן הוקם ופעל במטרה בלעדית של מימון הפריימריז של מר אריאל שרון?
 ת: בעקרון כן.
 ...
 ש: מי ריכז את כל הפניות לתורמים לפריימריז של אביך בליכוד בארץ?
 ת: ד"ר ליבר.
 ש: ובחו"ל?
 ת: אני מניח שזה אני."

לעניין מעורבותו ואחריותו להגשת הדו"חות והתצהירים הכוזבים לליכוד, אמר עמרי:

- ש"ש: **ראית את התצהיר הזה?**
 ת: **אני מניח שראיתי את התצהיר.**
 ש: **מדוע לא מנעת מאביך לחתום על תצהיר שאיננו נכון.**
 ת: **מבחינתו הוא נכון.**
 ש: **אבל אתה יודע שהוא לא נכון.**
 ת: **אני חוזר לעניין של רף ההוצאות. החריגה כאן היא עקב נושא רף ההוצאות.**
 ש: **אבל אתה בעצם במחדל גרמת לכך שאביך הצהיר תצהיר, אולי בלא יודעין, שאיננו נכון ושאתה יודע שאיננו נכון.**
 ת: **אני רציתי לראות את אבי מנצח, ולכן נקטתי בדרך זו. יכול להיות שטעיתי, אבל זו הייתה הבחירה שלי.**

18. מחומר הראיות עולה איפוא, כי עמרי יזם, ריכז ושלט בכל הפעילות שהתבצעה במטרה להבטיח את סיכוייו של שרון לזכות בפריימריז 99'. במסגרת זו ארגן עמרי שני מסלולים - גלוי וסמוי. בראשון התנהלו הפעולות והכספים בהתאם לדרישות החוק. בשני נתקבלו והוצאו מיליוני שקלים, תוך הפרת האיסורים שבחוק המפלגות, וביצוען של עבירות נוספות מחוק העונשין שנועדו לאפשר את ביצוע המעשים במסלול הסמוי ולהסוותם.

19. בין יולי 1999 לפברואר 2000 קיבל עמרי כספים מתאגידים, בארץ ובחו"ל, בסכומים העולים על שישה מיליון ₪, עבור מערכת הבחירות של אריאל שרון לפריימריס 99'. סכומים אלה עולים באופן משמעותי על המותר בחוק המפלגות. עמרי לא הפקיד את הכספים בחשבון הרשמי, לא דיווח למוסדות הליכוד על קבלת הכספים הנ"ל, ותחת זאת עשה בהם, יחד עם מנור, שימוש למימון פעילותם של ספקים ונותני שירותים עבור מערכת הבחירות של שרון.

20. מרבית הכספים שנתקבלו מתרומות הוזרמו לחברת "אננקס מחקרים" ובאמצעותה שולמו רוב רובם של התשלומים לספקים ונותני השירותים לקמפיין של שרון, וזאת במקום לשלם באמצעות חשבון הבנק המיוחד שנפתח לשם כך, כנדרש על-פי חוק המפלגות. פעילותם של אחדים מהספקים ונותני השירותים מומנה אף בתשלומים ישירים מתאגידים בארץ ובחו"ל, בניגוד לדין, וזאת בהתאם להנחיותיו של עמרי. גם שיקים של הקולג' שקיבל עמרי מאורן, וכספים שקיבל מהמכון - באמצעותם שילם לספקים ונותני שירותים - לא הופקדו על ידו בחשבון הרשמי ולא דווחו למוסדות הליכוד.

21. נותני השירותים שקיבלו את שכרם במסלול הסמוי פעלו מול עמרי ולפי הוראותיו, קיבלו ממנו את כספם בשיקים של התאגידים השונים, ורשמו חשבוניות כבקשתו. המדובר בדוד ספקטור (חברת "ספקיוריטי"), דורון שמואלי (חברת "ניו-אינטרנשיונל קונספט"), עפר שליכטר (חברת "ייעוד בע"מ - שירותי כוח-אדם וסיעוד"), אבי פרחי (חברת "מומנטום הפקות"), משה גולדברג (חברת "121 תקשורת ישירה") וקלמן גייר.

22. על-מנת להסוות את המעשים ולהסתירם ממוסדות הליכוד, הנחה עמרי חלק מהספקים ומנותני השירותים לרשום בחשבוניות ובקבלות שהוציאו פרטים אשר לא שיקפו במלואם את מהות השירות שניתן בפועל ואת זהות מזמין השרות, וזאת באופן שייראה כאילו ניתנו שירותים אחרים עבור תאגידיים שונים בארץ ובחו"ל, למרות שבפועל ניתנו השירותים עבור קמפיין שרון.

דיווחים כוזבים

23. בפגישה שהתקיימה לאחר הבחירות המקדימות בין עמרי, ד"ר ליבר ורו"ח צוקר, במהלכה דנו השלושה בנתונים לצורך הכנתו של "דו"ח הכנסות והוצאות פריימריס לראשות הליכוד 1999 - אריק שרון", לא הביא עמרי לידיעת רו"ח צוקר וד"ר ליבר את פעולותיו במסגרת המסלול הסמוי, כמפורט לעיל.

24. בעניין קבלת תרומות עבור קמפיין שרון, לא דיווח עמרי למטה הרשמי כנדרש, על תרומות בסך כולל של כ- 4,770,830 ₪ ו- 300,000\$.

כן לא דיווח עמרי למטה הרשמי כנדרש, על הוצאות שהוציאו הוא ומנור למימון קמפיין שרון, בסך כולל של כ- 4,770,830 ₪ ו- 300,000\$.

כתוצאה ממעשים אלה של עמרי, בין השאר, לא הועברו דיווחים אמיתיים ומלאים לליכוד, לרשם המפלגות ולציבור, כנדרש על-פי חוק המפלגות והתקנות שהותקנו מכוחו.

25. במהלך השנים 1999-2001, קיבל מנור מעמרי, בין היתר, את החשבוניות הכוזבות, ובהתאם להנחיותיו של עמרי, ריכז מנור את החשבוניות והכין רשימות בנוגע לכספים שנתקבלו מתאגידיים בחו"ל ובנוגע לתשלומים שבוצעו מחשבון הבנק של אננקס.

26. בעקבות מעשיו של עמרי, כמתואר לעיל, ובהסתמך על המצג הכוזב ומסמכי חברת אננקס, הוכנו על-ידי משרד רואי-חשבון דו"חות כספיים, לפיהם התשלומים ששילמה אננקס היו עבור פעילויותיה ובהתאם למטרותיה, אף שבפועל התשלומים מחשבון אננקס ניתנו, כאמור, לקמפיין שרון.

27. כעולה מחומר הראיות, לאחר שקיבל עמרי מספקטור את החשבונית עבור המכון לביטחון ולשלום הוא מסר אותה למכון, אף שידע שהחשבונית כוללת פרטים כוזבים, לפיהם התשלום שולם עבור שירותים שנתן ספקטור למכון, שעה שלאמיתו של דבר השתמש עמרי בכספי המכון כדי לשלם לספקטור עבור שירותיו לקמפיין שרון.

כתוצאה מהמצג הכוזב שהציג עמרי למכון, הוכן ונרשם, עבור המכון, דו"ח כוזב.

28. נוכח כל המפורט לעיל, החלטתי להגיש כתב אישום נגד עמרי שרון בגין עבירות של קבלת תרומה אסורה, קבלת סכומים מעל המותר, אי ניהול מערכת חשבונות כנדרש, הוצאת סכומים מעל למותר ומסירת דו"ח של מועמד - לפי פרק ב' לחוק המפלגות.

כן יואשם עמרי בעבירות על חוק העונשין, של רישום כוזב במסמכי תאגיד (סעיף 423), עבירות מנהלים ועובדים בתאגיד (סעיף 424), מרמה והפרת אמונים בתאגיד (סעיף 425), קשירת קשר לביצוע פשע או עוון (סעיף 499) ושבועת שקר (סעיף 239).

ד. גבריאל מנור וחב' אננקס מחקרים

29. מנור הוא חבר קרוב של עמרי שרון, וחבר מפלגת "הליכוד" מיום 5.12.00. במהלך חודש אוגוסט 1999 מונה מנור, לבקשת אורן ועמרי, לתפקיד מנכ"ל חברת אננקס, ונקבע כי משרדה הרשום של החברה יהיה במעונו הפרטי של מנור בתל-אביב. כמנכ"ל אננקס הוסמך מנור כבעל זכות החתימה היחיד בחשבון החברה, וכך העביר פנקסי שקים חתומים לעמרי, בידיעה שהוא ממלא בהם את הפרטים הנחוצים ועושה בהם שימוש עבור מערכות הבחירות של אביו. מנור אף פנה לתורמים מחו"ל והציג בפניהם מצג שווא באשר למטרות הכספים הנדרשים והשימוש שייעשה בהם.

30. כמפורט לעיל, במהלך התקופה בין חודש אוגוסט '99 לראשית שנת 2000 הועברו לחברת אננקס סכומי כסף ניכרים משלושה תאגידי מארצות-הברית, בסך כולל של כ- 1.48 מליון דולר, וכספים אלו שימשו למימון פעילות מערכות הבחירות בהן נטל חלק אריאל שרון במהלך השנים 1999-2000.

31. להלן אתייחס בקצרה לתמצית הראיות המלמדות על העבירות שבוצעו על-ידי מנור, על קשירת הקשר בין עמרי למנור, ועל התגבשות היסודות הנפשיים הרלוונטיים אצל מנור בעת ביצוע העבירות המשותפות.

32. בתזכיר ההתאגדות של אננקס נרשמו מטרותיה כדלקמן:

"(א) לעסוק במחקרים, סקרים, מפגשים ופעילות תרבותית. לעסוק ולפעול בכל דרך על-מנת לעודד, לסייע ולתמוך בכל מהלך פרטי או ציבורי הנדרש לשינוי ושיפור מערכת החיים הציבוריים, הפוליטיים והמפלגתיים בישראל.

(ב) לעסוק בהנחלה וקידום של עקרונות דמוקרטיים בחיים הציבוריים, המפלגתיים וההתיישבותיים בישראל. ליזום פעולות חינוך לערכי דמוקרטיה ותרבות שלטון לבני נוער ובוגרים. לעסוק בהעמקת המודעות לחיוניות הקידום בתרבות ובכלכלה. לגייס משאבים לאסוף תרומות, ולעסוק במתן סיוע למי שמיישמים או פועלים לקידום מטרות החברה. לעודד גורמי חוץ להשקעות. להוציא לאור ספרות לקידום נושאי החברה".

33. מעדויות ארבעת בעלי המניות הפורמליים בחברת אננקס עולה, כי ככלל אין להם היכרות עם החברה ומטרותיה. אם נוסיף לכך גם את העובדה שכל אותם בעלי מניות באננקס קשורים קשר ישיר למי מהתאגידים הזרים שהזרימו מאות אלפי דולרים לחברה, ניתן בנקל להבין, כי כל מטרת הקמתה של החברה היתה לשמש "צינור" להעברת אותם כספים מחו"ל לספקים ונותני שירותים למען קמפיין שרון.

34. מנור אמנם שמר על זכות השתיקה, אך עמרי התייחס בחקירתו למטרתה האמיתית של חברת אננקס, וכך אמר:

ש: בעצם כל תשלום שיצא מאננקס לספקים, נעשה בעצם על ידיך, בפנקס שיקים שהיה בידיך וכל מטרת אננקס הייתה מימון הבחירות של אביך?

ת: מימון פריימריז 99, והתשובה היא כן. ...

ש: האם כל הכספים שהועברו דרך אננקס מטרתם הייתה שלא לעבור את רף ההוצאה המותרת?

ת: אתה שואל אותי האם כל ההוצאות שהוצגו לי בעבר

ש: כספים שהוצאו עבור פריימריז שרון.

ת: הוצאו כדי שלא לעבור את רף ההוצאה המותרת? התשובה היא כן."

35. בחיפוש שנערך בביתו של מנור, שהיה כאמור משרדה הרשום של חברת אננקס, נתפסו מסמכים רבים, הכוללים, בין השאר, קבלות ופנקסי שיקים ריקים של החברה, מסמכי בנק ועוד. בין המסמכים שנתפסו היו מסמכים שהוכנו על-ידי מנור ובהם ריכוז "התרומות" שהועברו לחברה מהתאגידים בחו"ל. מסמכים אלה מלמדים על מודעותו המלאה של מנור בזמן אמת ועל שיתוף הפעולה השוטף שלו עם עמרי.

36. אחד המסמכים שנתפסו נושא כותרת: "אננקס מחקרים בע"מ - כניסת תרומות". מסמך זה מכיל פירוט מקור הכספים, לפי מועד כניסות כספים במטבע חוץ ושוויים לאחר המרתם למטבע ישראלי. מסמך דומה נמצא בקלסרים שנתפסו בביתו של עמרי.

מעצם קיומו של מסמך זה, ומכך שהוא הוחזק הן על-ידי מנור והן על-ידי עמרי, ניתן ללמוד על מודעותם של השניים לתזרים המזומנים של אננקס בכלל, ולכניסת הכספים מהתאגידים בחו"ל בפרט. כן ניתן ללמוד מכך על שיתוף הפעולה בין מנכ"ל החברה - מנור, לבין מי שאינו נושא כל תפקיד בחברה, וכביכול אינו אמור להיות קשור אליה - עמרי.

37. כפי שצויין לעיל, לאחר ששולמו התשלומים השונים לספקים מכספי חברת אננקס, הנחה עמרי - בידיעת מנור ובהסכמתו - חלק מהספקים ומנותני השירותים לרשום בחשבוניות ובקבלות שהוצאו על-ידם פרטים אשר אינם משקפים נכונה את מהות השירות שניתן בפועל ואת מזמין השירות ועבור מי ניתן השירות. זאת על מנת להסוות את קבלת התרומות וההוצאות שהוצאו, ולהתאימן למטרותיה הרשומות של אננקס. הסכמתו של מנור לכך נלמדת ממעשיו, כמו גם מרצף והצטברות המעשים שנעשו בידיעתו, בעזרתו ובלא שפעל כדי למנעם.

38. לימים, במהלך שנת 2001, העביר מנור את החומר החשבונאי של חברת אנקס, לרבות קבלות וחשבוניות של הספקים ונותני השירותים, למשרד רואי-חשבון לצורך הכנת דו"חות כספיים של החברה (לאחר שנודע ברבים על חקירת מבקר המדינה בקשר לחברה).

על-סמך המצג המטעה הנ"ל שהוצג במסמכי החברה כתוצאה ממעשיהם של מנור ועמרי, הוכנו הדו"חות הכספיים הרשמיים של חברת אנקס, ונרשם בהם כי הכספים שימשו למטרותיה המוצהרות של החברה, בעוד שבפועל, כאמור, שימשו אלה למימון קמפיין שרון, והחברה שימשה אך "צינור" להעברת אותם כספים.

39. פעולותיו המתוארות לעיל של מנור, מלמדות על שיתוף הפעולה המלא מצידו כמו גם על ידיעתו כי התשלומים ששולמו מחשבון אנקס, לא היו עבור מטרותיה המוצהרות של החברה, אלא שימשו למימון מערכות הבחירות של אריאל שרון בכלל, ולמימון הקמפיין בפריימריז 99' בפרט. פעולות אלה, שנעשו שלא בהתאם למטרותיה של החברה וללא דיווח בזמן אמת לבעלי המניות, מתוך מטרה להסתיר את מהותן האמיתית, היוו למעשה מרמה של מנור כלפי החברה ופגיעה בניהולה התקין.

40. נוכח כל המפורט לעיל, החלטתי כדלקמן -

- א. להגיש כתב אישום נגד גבריאל מנור בגין עבירות של מתן תרומה אסורה והוצאת סכומים מעל למותר - לפי פרק ב' לחוק המפלגות. כן יואשם מנור בעבירות על חוק העונשין: רישום כוזב במסמכי תאגיד (סעיף 423), עבירות מנהלים ועובדים בתאגיד (סעיף 424), מרמה והפרת אמונים בתאגיד (סעיף 425), וקשירת קשר לביצוע פשע או עוון (סעיף 499).
- ב. להגיש כתב אישום נגד חב' אנקס בגין עבירה של מתן תרומה אסורה לפי חוק המפלגות.

ה. אריאל שרון

41. החשדות לכאורה נגד שרון התמקדו בעבירות על חוק המפלגות בתקופה הרלבנטית. רק אם ניתן לקבוע כי קיימות די ראיות לפיהן היתה לשרון מודעות בפועל, ובזמן אמת, לכספים שנתקבלו והוצאו בניגוד לחוק המפלגות ולכך שלליכוד הוגשו בחתימתו תצהיר ודו"חות כוזבים, יהא עלינו להידרש לבחינת העבירות האחרות מחוק העונשין שעניינן, בין השאר, מרמה בתאגיד, שבוצעו לכאורה אגב ביצוען של העבירות על חוק המפלגות.

42. היסודות העובדתיים הנדרשים בעבירות הרלבנטיות על חוק המפלגות כוללים רכיבים התנהגותיים ונסיבתיים של קבלת תרומות אסורות, הוצאת הוצאות מעבר למותר בחוק, הפרת החובה לנהל את כל התרומות וההוצאות בחשבון בנק נפרד ובהתאם להנחיות הרשם, והפרת החובה למסור דו"ח מלא ואמיתי. היסוד הנפשי של אותן עבירות דורש כי כל המעשים והמחדלים הנ"ל יתבצעו מתוך מודעות לעצם ההתנהגות ולנסיבות (אשר לאחריות עקיפה של מועמד, ראו להלן בעמ' 16 ואילך).

ראשית אסקור באופן כללי את הראיות בנוגע למעורבותו של שרון בנושאים הכספיים בתקופת פריימריס '99, ולאחר מכן אתייחס באופן ספציפי, בתמצית, לעניין התרומות האסורות, ההוצאות האסורות והדיווחים שנמסרו לליכוד.

מעורבות שרון בנושאים הכספיים בתקופת פריימריס '99

43. כשנשאל שרון בחקירתו על מעורבותו בנושאים הכספיים, השיב כך :

"אני חוזר ואומר, לא עסקתי בנושא כספים. לא גייסתי כספים לצורך בחירתי. האחריות הזאת היתה מוטלת על עמרי. הוא עשה את זה ... המערכה העיקרית היתה, הייתי אומר הנושא המדיני הנושא הכלכלי הנושא החינוכי... לא עסקתי בצד הכספי... אני לא עסקתי מעולם בענייני הכספים. כל עניין הכספים עמרי טיפל בו כמו בודאי בנושאים ארגוניים אחרים. אני עסקתי בנושאים הקשורים בבניית התנועה מחדש כמו מגעים עם אנשים וכן הלאה והייתה שם עבודה מאוד קשה... מעולם לא עסקתי בנושא הכספים לפריימריס... בכסף אני לא עסקתי".

44. ד"ר צבי ליבר, שמונה כאמור על-ידי שרון כאחראי על הטיפול בנושאים הכספיים בבחירות המקדימות, אמר בחקירתו, כי: "אריאל שרון לא היה מעורב בעניין הכספי".

כך גם ראובן אדלר (להלן - אדלר), שריכז את הקמפיין התקשורת-הסברתי של אריאל שרון בפריימריס, ציין בהודעתו, כי שרון "ידוע כמי שלא אוהב להתעסק בנושא כספים".

45. ניהול החשבונות הכספיים של המטה נמסר לחברת נ.ח.ל, אשר אליה הועברו הנתונים לשם מעקב והכנת הדו"חות השונים. כשנשאל ד"ר ליבר על ניהול החשבונות השוטף ועל מעורבותו של שרון בכך, השיב:

ת: מבחינה משפטית לקחתי את ג' [צ"ל: גז''] למשרד עו"ד ויינרוט שיתנו לג' הנחיות מדוייקות איך להתנהג. עיקר הדיון היה הנחיות להעסקת מתנדבים. היה לי פגישות בנ.ח.ל שזו החברה שניהלה את הנהלת החשבונות. פגישה ושיחות עם אורי צוקר.
ש: האם לאריאל שרון היה קשר בניהול החשבונות ?
ת: שום דבר."

46. יצוין כי בביתו של עמרי נמצאו תרשומות בכתב-ידו, מהן עולה כי אביו הוחזק על-ידו בתמונת מערכת הבחירות, גם אם לאו דווקא בנושאי תשלומים, וזאת, לעיתים, על בסיס יומי. במסגרת השלמות החקירה נשאל עמרי אף על כך והשיב את הדברים הבאים:

- ש: מה היו הנושאים שהבאת לידיעת אביך בקשר לניהול הפריימריז ב-1999?
- ת: אני לא זוכר אם היו דברים כאלה.
- ש: אני מראה לך מסמך ... מהו מסמך זה, מה פירוש "קשר יום יומי עם אריאל"?
- ת: כך אני קורא לאבי, אריאל, אילו כל מיני דברים שצריך לעשות, אלו בטח רשימות העבודה שלי. לשאלתך אני עונה כי איני יודע מה אומר קשר יום יומי עם אריאל.
- ...
- ש: מה ידע אביך אודות הזרמת הכספים שלא קיבלו ביטוי בדו"ח?
- ת: שום דבר... אני דאגתי לבודד אותו מכל דבר מסוג זה... אני דאגתי ששום דבר לא יפריע לאבא שלי במועמדות שלו, אני עשיתי הכל כדי שהוא לא ידע ולא יתעסק בכסף וארגון".

47. ניתן להניח, כי עמרי עשה כמיטב יכולתו - בזמן אמת, כמו גם בשעת החקירה - כדי לסייע לאביו, ולסוכך עליו מפני נשיאה באחריות. עם זאת, כפי שהובא לעיל, לגרסת "המידור", ולאמירות על הימנעותו של שרון מעיסוק בנושאים הכספיים, וחוסר מעורבותו בנושאים אלה, קיימים תימוכין גם בעדויות של המעורבים האחרים במערכת הבחירות. נראה אפוא, כי אין בחומר הראיות תשתית ראייתית מספקת להוכחת מעורבותו של שרון בנושאים הכספיים הכרוכים במערכת הבחירות.

קבלת תרומות אסורות

48. ככלל ניתן לומר, כי בחומר הראיות אין כדי לבסס מעורבות מודעת של שרון בגיוס תרומות לטובת פריימריס '99. עם זאת, קיימות ראיות למעורבותו בגיוס כספים בכלל, בעיקר לטובת המכון, שמימן, כמסתבר, גם פעילויות במסגרת מערכת הבחירות של שרון.
49. גרסתו של שרון היא, כי תורמים שהביעו ענין לסייע לו ולעמדותיו - באופן כללי, לאו דווקא בתקופת בחירות - הוא הפנה למכון, שנועד לשמש אותו כ"מסביר לאומי" בהיותו באופוזיציה, ומעבר לכך לא עסק בזאת. לעומת זאת, בנוגע לגיוס כספים לטובת פריימריס '99 טען שרון -

"לא גייסתי אף פעם כספים למטרות פריימריס שלי לא בנסיעה כזאת ולא בנסיעה אחרת. לא לפריימריס ולא לבחירות שאח"כ."

50. אציין לענין זה גם את דבריו של עמרי בהודעתו מיום 24.10.04 בנוגע למעורבות שרון בגיוס כספים:

ש: האם אביך גייס כספים שבסופם הגיעו למימון הפריימריס?
 ת: אם הוא גייס הוא לא ידע.
 ש: איך אפשר לגייס בלי לדעת?

ת: זה החלק הקשה. לא בהכרח מי שמדבר ומרצה שותף לכל מה שקורה. צריך שני צדדים לענין. יש צד אחד שעומד ומסביר, ויש צד שאינו גלוי למי שעומד ומסביר, ושדואג לשאר העבודה."

51. בענין חברת אננקס, לא נמצאו ראיות המלמדות על מודעות שרון לקיומה, או לכספים שהוזרמו באמצעותה. בנושא זה אין בחומר החקירה כל עדות המייחסת לשרון מודעות למסלול הסמוי, שנוהל בעיקרו באמצעות חברת אננקס, או מעורבות בגיוס תרומה קונקרטיה שיועדה מבחינתו, או שלמצער היה מודע לכך, להוצאות מערכת הבחירות שלו. לעומת זאת, ישנם עדים רבים המעידים - כפי שאינו לעיל - כי שרון לא היה מעורב כלל בהיבטים הכספיים של מערכת הבחירות.

52. עניין אחד ויחיד לגביו אין חולק על מעורבותו של שרון בגיוס כספים, נוגע לחברת שלום עם ירושלים. שרון מסר בהודעתו כי בתקופת כהונתו של ברק כראש ממשלה, הוא אכן ביקש להקים את החברה, ואף הרצה וגייס כספים למענה, וזאת, לטענתו, מכיוון שבאותה העת הייתה סכנה מיידית לשלמות העיר ירושלים. לדבריו, לא היה זה עניין מפלגתי, ולאחר שממשלת ברק נפלה והסכנה חלפה, לא נעשה בכסף כל שימוש והוא נותר בחשבון החברה.

חברת שלום עם ירושלים הוקמה לאחר פריימריז 99', ואכן לא נועדה למימון מערכות הבחירות של שרון, ובכספים שגוייסו באמצעותה לא נעשה כל שימוש. חוק מימון מפלגות לא חל על החברה בעת הקמתה ובעת הזרמת הכספים אליה, ואף חוק המפלגות אינו חל עליה, שכן המדובר בכספים שלא נועדו ולא שימשו להתמודדות הפנימית בליכוד, אלא לקידום מטרה אידיאולוגית-ממלכתית. כן יצוין, כי לא היתה אז "תקופת בחירות", כמשמעה בחוק המפלגות, אף לעניין הפריימריז של דצמבר 2000. אכן, מבקר המדינה אמר את דברו בנוגע לבעייתיות הקיימת בהקמת חברות כאמור ובגיוס כספים לטובתן על-ידי נבחרים ציבור - ודברים אלה יפים הם במישור המינהלי והציבורי. ואולם, במישור הפלילי, בנסיבות האמורות לא נעברה על-ידי שרון עבירה פלילית בהקשר לחברה זו.

הוצאות אסורות

53. שרון לא עסק כאמור במישרין בנושאים הכספיים בכלל, ובהוצאות השונות בפרט, ובאשר לרובן המכריע של ההוצאות האסורות (והבלתי מדווחות) אין ראיות המצביעות על קשר או מודעות של שרון להוצאות אלה. רוב הספקים, לרבות במסלול הגלוי, מציינים בהודעותיהם כי עבדו מול עמרי, ולא היה להם כל קשר עם שרון. הראיות גם מלמדות, כאמור, כי שרון מודר, ככלל, על-ידי עמרי בכל הנוגע לפעילותו הכספית.

54. בהודעתו טען שרון, כי לא ידע שספקטור, שאת שמו שמע רק כחודש לאחר הבחירות, עבד בפריימריס 99'. לדבריו, הוא לא עסק בתשלום לספקטור, ולא ידע שהוא מקבל שכר. ואולם, מדברי וייסגלס, בשיחתו המוקלטת עם ספקטור מיום 2.7.99, עולה כי שרון אישר את העסקתו בתשלום של ספקטור, וידע עבור מה נשכרו שירותיו.

אכן, מחומר הראיות עולה כי שרון היה מודע, במישרין או בעקיפין, למקצת הוצאות מערכת הבחירות, לרבות, כאמור, העסקת ספקטור, וכן העסקת איש הסקרים, קלמן גייר, יועץ התקשורת אייל ארד, וכן הוצאות שונות שמימן המכון לטובת הפריימריס. ברם, אין ראיות לכך כי שרון ידע את הסכומים שקיבלו נותני השירותים שהוזכרו, ומהם מקורות התשלום.

55. יובהר, כי עצם המודעות להוצאה מסוימת, זו או אחרת, אין בה די כדי לבסס עבירה. כל הוצאה כשלעצמה, במידה ואינה עוברת את הסך הכללי המותר בחוק, כשרה היא; רק הוצאות בסך כולל העולה על המותר בחוק, הן האסורות (זאת בשונה מתרומה מתאגיד, שהיא כשלעצמה אסורה בכל סכום). על-כן, כדי לייחס לשרון את המודעות הנדרשת לעבירה זו, יש להוכיח כי היה מודע למכלול ההוצאות, או לאותו חלק מהן שעבר כשלעצמו על הסך הכולל המותר בחוק, ולכך אין תשתית ראייתית מספקת בחומר הראיות.

56. אכן, לדעתי על שרון היה להימנע משימוש במשאבי המכון להוצאות הפריימריס שלו. ואולם, בהיבט הפלילי, לא נמצאו ראיות מספיקות לכך ששרון היה מודע למכלול המעשים והכוונות במסלול הסמוי, ולא נמצאו ראיות לכך שההוצאות להן היה מודע עברו כשלעצמן את הסך הכולל המותר בחוק. בהעדר ראיות למודעותו לגובה הסכומים ששולמו, ולמקורם או למקור חלקם, ובהיות נושא זה מטופל על-ידי עמרי, נותר בסוגיה זו אך חשד שאינו מגיע כדי ראיה במידה הדרושה במשפט פלילי.

הדיווחים לליכוד

57. אין חולק, כי הדו"חות שהוגשו על-ידי שרון למוסדות הליכוד לא היו נכונים, ולמעשה כוזבים, שכן שיקפו רק את הפעילות הכספית במסלול הגלוי, ולא היה בהם ביטוי לכל הפעילות העניפה של הכנסות והוצאות במסלול הסמוי. דו"חות אלה לא כללו גם הוצאות שהיו אמורות להיות בידיעתו של שרון, כגון העסקת ספקטור, ארד, וגייר.

58. על התנהלותו של שרון בנוגע לדו"חות והגשתם ניתן ללמוד מהאחראים על הכנתם - ד"ר צבי ליבר ורואה החשבון אורי צוקר - ששניהם פעלו בהתבסס על המידע במסלול הגלוי בלבד.

59. בהודעתו מסר רו"ח צוקר את הדברים הבאים :

ש" : אני מציג לך... דו"ח הכנסות והוצאות של אריאל שרון לפריימריס ... מי ערך דו"ח זה, ועל סמך אלו נתונים הוא מבוסס ?

ת: : אני ערכתי את הדו"ח הזה וגם הוא בהסתמך על החומר שנמסרו לי ע"י נ.ח.ל. ובהסתמך על חומר השלמה.

ש : של מי החתימה המופיעה בתחתית מסמך זה ?

ת: : של אריאל שרון.

ש : האם אריאל שרון חתם על מסמך זה בנוכחותך ?

ת: אני חושב שכן... אריאל שרון שאל אותי 'הכל בסדר בחור?', אמרתי 'כן' ואז הוא חתם על הדו"ח. לשאלתך, הוא לא שאל דבר לעניין תוכן הדו"ח."

60. כשנשאל ד"ר ליבר אם שרון היה מעורב באופן ישיר או עקיף בתהליך הכנת הדו"חות, השיב "בכלל לא", וכך תיאר את התהליך בעדותו:

"אני מילאתי את הדו"ח. אני החתמתי את אורי צוקר על הדו"ח. ולגבי התצהיר היה אותו טקס. אני מילאתי את כל החלק העליון של הדף השלישי של המסמך. לאחר מכן הלכתי לאריאל שרון במטה הבחירות, כנראה, והחתמתי את אריאל שרון על המסמך. לשאלתך, במעמד החתימה על דו"ח זה כמו גם על הדו"ח הקודם, וכן דוחות מבחירות קודמות, אריאל שרון עבר על הדו"חות ושאל אותי אם הכל בסדר ואז חתם."

61. ביחס לשאלת ידיעתו של שרון על הפרטים הנזכרים בדו"חות מסר עמרי את הדברים הבאים:

ש: מה ידע אביך אודות הזרמת הכספים שלא קיבלו ביטוי בדו"ח?

ת: שום דבר... אני דאגתי לבודד אותו מכל דבר מסוג זה.

אני דאגתי ששום דבר לא יפריע לאבא שלי במועמדות שלו, אני עשיתי הכל כדי שהוא לא ידע ולא יתעסק בכסף וארגון.

ש: אביך חתם על תצהיר מצב ההוצאות וההכנסות עד ל-31.7.99. תצהיר זה הוא כוזב בחלק מפרטיו ואולי אף כולו. איך אתה מסביר את העובדה הזו?

ת: ברגע שאלו ההוצאות וההכנסות שהוא ידע עליהם, מבחינתו אין בכך כל דבר כוזב. הוא לא ידע דבר אחר ממה שהצהיר.

ש: ראית את התצהיר הזה?

ת: אני מניח שראיתי את התצהיר.

ש: מדוע לא מנעת מאביך לחתום על תצהיר שאיננו נכון.

ת: מבחינתו הוא נכון.

ש: אבל אתה יודע שהוא לא נכון.

ת: אני חוזר לעניין של רף ההוצאות. החריגה כאן היא עקב נושא רף ההוצאות.

ש: אבל אתה בעצם במחדל גרמת לכך שאביך הצהיר תצהיר, אולי בלא יודעין, שאיננו נכון ושאתה יודע שאיננו נכון.

ת: אני רציתי לראות את אבי מנצח, ולכן נקטתי בדרך זו. יכול להיות שטעיתי, אבל זו הייתה הבחירה שלי."

62. מכל האמור לעיל עולה, כי אין די ראיות למודעות שרון למסלול הסמוי - הן לענין ההכנסות והן לעניין ההוצאות - ולהפרת דרישות החוק בנוגע לניהול כל התנועות הכספיות דרך חשבון בנק אחד ויחיד. חרף החשדות שנתרו ואי-מתן הדעת על-ידי שרון להוצאות שאמורות היו להיות בידיעתו, לא ניתן לבסס מעבר לכל ספק סביר, כי היה מודע להוצאות אסורות, כמשמען בחוק, ולחלקיותם של הדו"חות; וכתוצאה מכך - להיותם כוזבים. על-כן, לא קיימות ראיות מספיקות נגד שרון לענין זה.

אחריות עקיפה: נקיטה ב"כל האמצעים הסבירים"

63. חוק המפלגות מטיל, בתנאים מסוימים, אחריות פלילית, שילוחית, על מועמד גם בנוגע למעשיהם ולמחדליהם של מי שניהלו מטעמו את מערכת הבחירות, אשר הפרתה, דינה קנס. וזה לשון סעי' 28כז' לחוק המפלגות לענין זה:

"28כז. סייג לאחריות

נעשה מעשה או מחדל בידי מי שהוסמך לכך על-ידי מועמד, שאילו נעשה על-ידי המועמד היה עבירה על-פי פרק זה, רואים אותו וכן את המועמד אחראים למעשה או למחדל, אלא אם כן הוכיחו שניים אלה:

(1) שהמעשה או המחדל נעשו שלא בידיעתם;

(2) שהם נקטו בכל האמצעים הסבירים כדי למנוע את המעשה או המחדל."

64. הוראה זו מטילה אפוא על המועמד אחריות פלילית שילוחית למעשיהם ולמחדליהם של מי שניהלו מטעמו את מערכת הבחירות, ככל שאלה היו בניגוד להוראות חוק המפלגות, אלא אם כן הוכיח המועמד, שהמעשה או המחדל נעשו שלא בידיעתו, וכי נקט בכל האמצעים הסבירים כדי למנוע את המעשה או המחדל.

כאמור לעיל, לא קיימת תשתית ראייתית המבססת מסקנה פוזיטיבית לפיה המועמד שרון ידע על העבירות המבוצעות במסגרת מסע הבחירות שלו, ובפועל לא ניתן יהיה גם לסתור טענה של שרון כי לא היה מעורב ומיודע לפעילות הכספית בכלל, ובפרט לפעילות במסלול הסמוי, אשר הוסתרה ממנו (ומד"ר ליבר), במתכוון, על-ידי עמרי. משכך, יש לבחון כעת את התנאי השני שבסעיף, היינו, האם שרון "נקט בכל האמצעים הסבירים", כדי למנוע את המעשה שנעשה. להלן נבחן תחילה את הפעולות בהן נקט שרון, ולאחר מכן נידרש למשמעות המשפטית של דרישה זו.

הפעולות בהן נקט שרון

65. כפי שראינו לעיל, שרון מינה את עמרי כאחראי על ניהול הקמפיין, ואת ד"ר ליבר כאחראי על הטיפול בנושאים הכספיים של הקמפיין. בנוגע להנחיותיו לעמרי אמר שרון בהודעתו:

"... לא עסקתי בנושא כספים. לא גייסתי כספים לצורך בחירתי. האחריות הזאת היתה מוטלת על עמרי. הוא עשה את זה. לא נכנסתי לדבר הזה פרט לזה שחזרתי לא אחת בכל אחד מן השלבים שצריך לפעול לפי החוק ורק לפי החוק מאחר שסמכתי עליו וכך יכולתי לנהל בשקט את המערכה".

ד"ר ליבר בהודעתו מתאר כך את הפגישה עם שרון בה הוטל עליו לרכז את הנושא הכספי:

"ש: ...ואז בפגישה אריאל ביקש שאני ירכז את כל הנושא הכספי ואז דובי וייסגלס אמר שאין שום בעיה ויש חברה מחו"ל ויש בה כסף או שאפשר להזרים לה כסף ואפשר להתחיל לעבוד. אני אמרתי לדובי בנוכחות של אריאל שרון, שלמיטב ידיעתי שימוש בחברה מחו"ל אסור. אמרתי לאריאל באותה באותה פגישה שאני רוצה ללכת רק בקטע השמרני מבחינת החוק ואני רוצה להיעזר בייעוץ המשפטי של עו"ד ויינרוט. אריאל שרון אמר שאני אקח את עו"ד ויינרוט ואעבוד רק לפי החוק.

ש: כיצד אריאל שרון הגיב לדברים שאמר וייסגלס בעניין החברה הזרה?

ת: מיד לאחר הדברים שאמר וייסגלס בעניין החברה הזרה אני אמרתי שלמיטב ידיעתי זה אסור ואני לא אעשה שום דבר מבלי שאני אקבל אישור ממשרד ויינרוט, ואמרתי לשרון שאני רוצה להתייעץ עם משרד ויינרוט באופן שוטף ואז שרון אמר לי שאני אעבוד רק לפי החוק והרשה לי להתייעץ עם משרד עו"ד ויינרוט ואמר לי שאני יעשה רק מה שמותר לפי החוק.

בהמשך אותה הודעה, כשנשאל האם היה בקשר שוטף עם שרון במהלך פעילותו, השיב ד"ר ליבר:

ת: לא. אריאל שרון לא היה מעורב בעניין הכספי. וכך היה גם בבחירות הקודמות. ההנחיות שלו היו לעבוד לפי החוק ללא סטיות.

66. מחומר הראיות עולה גם, כי כאשר בכל זאת עלה במסגרת פגישות שוטפות של צוות הקמפיין עם שרון הנושא הכספי, הורה שרון שלא לחרוג מהוראות החוק ומגבולות המימון החוקי.

כך העיד קלמן גייר בעניין זה:

"במהלך אותן פגישות זכור לי שעלו כל מיני הצעות לפעילויות שונות, אשר הורדו בעיקר ע"י עמרי בטענה שהן גורמות לחריגה מהתקציב המותר בפריימריס. אני זוכר שאריק אמר פעם או פעמיים שהוא מבקש שאם פעולה מסוימת מחייבת לחרוג מהתקציב צריך לוותר עליה או לעשות אותה במקום דבר אחר.

באופן דומה העיד אדלר :

"אני יכול להגיד לך שאריק ידוע כמי שלא אוהב להתעסק בנושא כספים. כמו-כן לאור פרסומים בגין החקירה שהתנהלה נגד ברק או נתניהו הוא דאג להגיד לנו, תעשו הכל לפי החוק, וללא כל חריגה, שכן שום דבר לא שווה את זה."

67. מהעדויות עולה, כי כאשר נדרש שרון לחתום על הדו"חות הכספיים, הוא הסתפק בעיון בדו"ח ובשאלות כלליות אם הכל בסדר, בלא שירד לעומקם של דברים. כך העיד ד"ר ליבר לגבי דוחו"ת הביניים (עדות דומה נמסרה גם ע"י צוקר, שהחתים את שרון על הדו"ח הסופי):

"לשאלתך, במעמד החתימה על דו"ח זה כמו גם על הדו"ח הקודם, וכן דוחו"ת מבחירות קודמות, אריאל שרון עבר על הדו"חות ושאל אותי אם הכל בסדר ואז חתם."

68. ד"ר ליבר מסביר, כי כששרון חתם על הדו"חות הוא הסתמך למעשה על דבריו, לפיהם פעילות המטה לא חרגה ממגבלות החוק:

"בחתימתו הוא הסתמך בעיקר עלי ושאל אם הכל בסדר ואז חתם. בעיקרון אריאל שרון ידע ממני שמבחינה כספית עמדנו בכל המגבלות, ז"א לא היתה חריגה ואז חתם. אריאל היה מנותק, בגדול, מכל הנושא הכספי, והסתמך עלי בכל הנושא הזה."

69. כפי שהראנו לעיל מדברי עמרי, לאורך כל קמפיין הבחירות פעל עמרי להסוות במכוון את מקורות המימון הבלתי חוקי, ולהסתירם מאביו ומד"ר ליבר גם יחד. הוא דאג "לבדוד" את אביו מפעילות המסלול הסמוי, וגם ביחס לד"ר ליבר נהג באותו אופן, כעולה מדבריו הבאים:

**"ש: האם בפעמים בהם ד"ר ליבר התריע בפניך אודות ההוצאות העודפות על המותר בחוק, יידעת אותו בדבר המקורות הנוספים למימון הפריימריס?
ת: אותה תשובה בנוגע לרף ההוצאה.
ש: למה לא יידעת אותו?
ת: למה שאני איידע אותו?"**

גם בשיחה עם ספקטור, בזמן אמת, מתייחס עמרי לחוסר מודעותו של ד"ר צבי ליבר למסלול הסמוי ואומר לספקטור:

"... מה קרה לך, צביקה? אתה מבין על מה אתה מדבר? הוא לא מדמיין וטוב שכך."

70. התמונה העולה אפוא מחומר הראיות לעניין הפעולות שנקט שרון לשם הבטחת ניהול הקמפיין בהתאם לחוק היא כדלקמן: הוא מינה את בנו, עמרי, איש אמונו, להיות האחראי על הקמפיין, תוך הנחייה להקפיד על הוראות החוק; הוא מינה איש כספים מקצועי, האמון עליו, עימו עבד במערכות בחירות קודמות, לנהל את ענייני הכספים; הוא נתן הנחיות למנהל הקמפיין ולמנהל הכספים, ובפני אנשים נוספים, להקפיד על הוראות החוק ו"לעשות הכל לפי החוק וללא כל חריגה"; הוא גם אישר למנהל הכספים ליווי והתייעצות עם משרד עורכי-דין חיצוני; וכן הנחה לבטל פעילויות העלולות לגרום לחריגה מהתקציב המותר.

בפועל, כעולה מחומר הראיות, הסווה עמרי את הפעילות הכספית האסורה מאביו, וכן מהגורמים המקצועיים שהופקדו על-ידי שרון על הנושא הכספי, באופן שהביאם להודיע לשרון כי כל הפעולות והדו"חות נעשו לפי חוק, ובהתאם למגבלות.

"כל האמצעים הסבירים" - המסגרת הנורמטיבית

71. הטלת אחריות פלילית על אדם למעשיו ולמחדליו של אחר - אלא אם כן יוכיח, כי המעשה או המחדל לא נעשו בידיעתו, ו/או כי "נקט בכל האמצעים הסבירים למניעת מעשה העבירה" - היא חריג לעקרונות המשפט הפלילי. עם זאת, המחוקק בישראל נקט בדרך זו של הטלת אחריות שילוחית במספר לא מבוטל של דברי חקיקה. יצוין, כי שני התנאים האמורים להשתחררות מאחריות זו (אי-ידיעה ונקיטה בכל האמצעים) יש שהם מצטברים (כמו בעניינו), ויש שהם חלופיים, היינו שדי בקיום אחד מהם כדי להשתחרר מאחריות (ראו למשל, סעי' 224א' לפק' מס הכנסה, סעי' 119 לחוק מע"מ, סעי' 23 לחוק מס קניה וסעי' 15 לחוק חוקרים פרטיים).

תכלית חקיקה זו היא, בדרך כלל, להטיל אחריות מוגברת - לרוב על נושאי משרה בתאגיד, או על מעבידים - וחיובם של אלה לפעול באופן אקטיבי בכדי למנוע את העבירה מהנתונים למרותם (ראו למשל, ע"פ 3027/90 חברת מודיעים בינוי ופיתוח נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(4) 364). ברם בעניינו, מהדיונים בועדת החוקה של הכנסת על פרק ב' לחוק המפלגות עולה, כי הטלת האחריות לעבירות לפי פרק זה הן על המועמד והן על מי שהוסמך על ידו, נועדה בעיקר להגביר את אפקט ההרתעה ולמנוע מצב שעל-ידי הסמכת אחר לטפל בעניינים הכספיים, לא ישא אף אחד באחריות להפרת הוראות חוק המפלגות.

72. בעניינו, כאמור, שני התנאים שבסעיף 28כ"ז (היעדר ידיעה, ונקיטה בכל האמצעים) הם מצטברים. כאמור לעיל, לא קיימת תשתית ראייתית המבססת מסקנה פוזיטיבית לפיה המועמד שרון ידע על העבירות המבוצעות במסגרת מסע הבחירות שלו, ובפועל לא ניתן יהיה גם לסתור טענה של שרון כי לא היה מעורב ומיודע לפעילות הכספית בכלל, ובפרט לפעילות במסלול הסמוי, אשר הוסתרה ממנו (ומד"ר ליבר), במתכוון, על-ידי עמרי.

נותר לבחון כעת, האם שרון "נקט בכל האמצעים הסבירים". תכנם ומהותם של "האמצעים הסבירים" שנקיטתם מצופה מבעל האחריות (בענינו - המועמד), אינו קבוע, אלא משתנה לפי מהות המאטריה בה השאלה מתעוררת, ולפי מכלול נסיבות הענין. היקף הפעולות שייחשבו כ"אמצעים סבירים" למניעת העבירה, ייגזר מסוג הבעיה, היקפה, מעמדו ותפקידו של הממונה, והאמצעים הנדרשים באופן סביר למניעת המעשה או המחדל האסורים (בת"פ (י-ם) 288/98 מדינת ישראל נ' כהן ישי ואח').

73. נראה אם כן, כי לא ניתן להגדיר "רשימת אמצעים" קבועה ואובייקטיבית לכל החוקים בהם נקבעה אחריות מסוג זה של נקיטת "כל האמצעים הסבירים". לפיכך, שומה עלינו כאמור לבחון בכל מקרה לגופו את סוג הבעיה, היקפה, מעמדו ותפקידו של הממונה, והאמצעים הנדרשים באופן סביר למניעת המעשה או המחדל האסורים, ומכאן ללמוד על "האמצעים הסבירים" שניתן היה לצפות מהממונה במערכת נסיבות כזו.

74. עם זאת, בבואנו לקבוע במקרה נתון אם אכן ננקטו "כל האמצעים הסבירים", נדריך את עצמנו בפרשנות שניתנה על-ידי בתי המשפט לביטוי זה בחוקים אחרים. נציין, כי הסעיף הרלבנטי לענייננו בחוק המפלגות לא עמד עד כה לבחינה משפטית. להלן נסקור אפוא מספר עקרונות העולים מהפסיקה לבחינת שאלת הנקיטה ב"כל האמצעים הסבירים".

75. **הנחיית הגורמים הכפופים בדבר האיסור** - ראשית לכל יש לקבוע, כי על הגורם האחראי ליידע את הכפופים לו בקיומו של איסור, ולהנחותם לפעול רק במסגרת החוק. עם זאת, כאשר הגורם האחראי מודע לקיומן של חריגות מהדין במערכת עליה הוא מופקד, אין די בהנחיה כללית, ועליו לקיים מעקב על ביצוע ההוראות (ע"פ 326/84 "אגד" אגודה שיתופית לתחבורה נ' מדינת ישראל, פ"ד לט(3) 65). **בפרשת כהן ישי**, הנזכרת לעיל, אמר בית-המשפט בהקשר זה את הדברים הבאים:

"... כן למצער היה בידו לתת הוראות כלליות לעובדיו שיהא בהן כדי להרחיקם מביצוע עבירות על חוק ההגבלים העסקיים, כאשר בוודאי ידע על קיום מתחרים בשוק. היה בידו גם לשוחח עם המנהלים הכפופים לו על חשיבות השמירה על הוראות החוק האמור..."

גם בהעדר כל ידיעה על ביצוע בפועל של עבירה, מוטל על בעל תפקיד ניהולי בתאגיד להראות כי נקט אמצעים לשמירת החוק. במצב דברים שבו כאשר ברור וידוע שאין לחברה מגעים עם מתחרים, ניתן להסתפק בהדרכה כללית. ברם, כאשר עצם קיום מגעים עסקיים עם המתחרים ידוע, וכאשר אף עולה בבירור כי הושגו הסכמות בדבר תיאום, ברי שלא ניתן להסתפק באמירה כללית האוסרת על מגעים כאלה, ללא קיום מעקב כדי לוודא את הביצוע."

76. **הסתמכות על גורם מקצועי** - זהו אמצעי מרכזי ומשמעותי ב"אמצעים הסבירים" שמצופה מבעל הסמכות לנקוט כדי למנוע מעשי עבירה מהנתונים למרותו. בפסיקה נקבעו מספר קריטריונים לגיבוש טענת הגנה זו הנשענת על הסתמכות על גורם מקצועי: על הגורם המקצועי להיות בר-סמכא בתחום עליו הוטל לפקח; על הטוען להסתמכות להראות כי דאג למסור לגורם המקצועי את כל הפרטים הרלוונטיים, או להניח באופן סביר שאותו גורם מכיר אותם; יחסי קירבה, אמון ומעורבות קודמת של היועץ המקצועי בענייניו של בעל האחריות, מחזקות את הזיקה ביניהם, ואת משקלו של היועץ כ"אמצעי" בקרה על מעשי הנתונים למרותו.

בע"פ 1182/99 אלי הורביץ ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 1, בעמ' 159-160 נאמר לענין זה:

"מה שחשוב הוא, שבית המשפט ישתכנע שהנאשם פעל בתום לב על פי עצה שקיבל מבר סמכא עליו היה יכול לסמוך כמי שיודע את העובדות ואת הדין... יש מקרים בהם מהות היחסים בין הנאשם ליועצו ומידת המעורבות של היועץ בעיסוקיו של הנאשם הם כאלה, שתהיה זו הנחה סבירה מצד הנאשם שהעובדות הרלבנטיות ידועות ליועץ."

77. **משך הזמן בו מבוצעות העבירות** - ככל שמשך הזמן בו מבוצעות העבירות ארוך יותר, הנטל על הממונה להראות שנקט "באמצעים הסבירים" בנסיבות הענין לשם מניעתן, כבד יותר. בת"פ (י-ם) 55/96 מדינת ישראל נ' פרומדיקו בע"מ, פ"מ תשנ"ז (2) 1, נאמר לענין זה:

"לא נטען ולא הוכח כי מר איזנברג נקט פעולה כלשהי בין בתוך החברה ובין מחוצה לה - על מנת לשאול, לבחון, לברר, ולוודא מה פשר פעילות מתמשכת זו, והאם היא עומדת במבחן הביקורת המשפטית והציבורית, והוא איפשר לדברים לקרות כך במשך 13 שנים, תוך שהוא כמנכ"ל החברה, חותם על דו"חות החברה למס הכנסה, ואחראי במקביל להעברת העמלות לחו"ל... הוא איפשר לעניינים להתנהל בערוץ משלהם במשך שנים רבות ללא נקיטת צעד כלשהו כדי למונעם."

מן הכלל אל הפרט

78. על רקע העקרונות הנורמטיביים דלעיל נבחן אפוא את מעשיו ופעולותיו של שרון אל מול סוג הבעיה עימה היה עליו להתמודד והיקפה, תפקידו, והאמצעים שניתן היה לצפות ממנו באופן סביר לנקוט לשם מניעת העבירות על חוק המפלגות, וזאת בשים לב לעקרונות העולים מהפסיקה, כמפורט לעיל.

79. על שרון מוטל היה למנוע פעילות כספית בניגוד להוראות חוק המפלגות, במהלך קמפיין הבחירות. כפי שראינו, שרון מעיד על עצמו, ואחרים מעידים עליו, כי הוא אינו מתעסק ואינו מבין בכספים.

לשם התמודדות עם המוטל עליו כאמור, מינה שרון שני אנשי אמון לטיפול בניהול התקין של מערכת הבחירות: את בנו עמרי, כאחראי על הקמפיין, ואת ד"ר צבי ליבר, איש כספים במקצועו (ד"ר למינהל עסקים ומרצה בכיר בפקולטה לניהול באוניברסיטת ת"א), אשר מילא תפקיד זה עבור שרון במערכת בחירות קודמת, כממונה על מערכת הכספים.

כפי שראינו, שרון אף אישר לד"ר ליבר להיוועץ בעורכי-דין ממשרד עורכי-דין בעל שם, שאינו קשור אליו, כדי שעבודת המטה בהיבט הכספי תיעשה תוך שמירה על הוראות החוק.

בענין זה נראה אם כן, כי שרון יכול להישמע בטענה, כי הסתמך על גורמי מקצוע רלבנטיים כדי להתמודד עם המוטל עליו, כאשר מינה שני אנשי אמון לטיפול בנושא זה, כשהממונה הישיר על הצד הכספי הוא גם איש מקצוע מתחום הכספים, אשר עבד עמו בעבר, ואף אישר לו להתייעץ עם גורמי מקצוע משפטיים בעניין.

80. כפי שראינו, שרון גם הנחה מספר פעמים את הגורמים הרלבנטיים במטחו להקפיד על הוראות החוק, ואף הורה לבטל פעילויות שעלולות היו להביא לחריגה. לא למותר לציין עוד, כפי שראינו לעיל, כי אין ראיות לכך ששרון היה מודע לפעילות האסורה שנעשתה, וממילא מדובר בנסיבות בהן ניתן לכאורה להסתפק "בהדרכה כללית", כעולה מפסק-הדין בענין **כהן-ישי** לעיל.

מעבר להנחיות לפעול לפי החוק, הקים שרון, באמצעות ד"ר ליבר ומנהלי החשבונות, את המנגנון המקצועי הנדרש כדי שיכין דו"חות ויבקר אותם עבורו, תוך הדגשה, כי הדברים צריכים להיות "רק במסגרת החוק".

81. כן יש לזכור, כי כל הפעילות הרלבנטית התבצעה במשך פרק זמן קצר יחסית, בתוך הליך בחירות אינטנסיבי, במסגרתו הוגשו הן דו"ח ביניים, הן דו"ח סופי, ותצהירים נלווים להם, כאשר כל אחד מהם מבוקר באמצעות אותו מנגנון מקצועי.

82. יש להעיר עוד, כי ככלל הפסיקה הרלבנטית לעניננו, כמו גם סעיפי החוק בהם מוזכר הביטוי בו אנו עוסקים, מתייחסים בדרך-כלל לעבירות של אחריות מנהלים בתאגיד ולמעסיקים, כאשר האחריות מוטלת על נושאי משרה מקצועיים. מה שאין כן כאשר מדובר במועמד. בפסיקה אף קיימת אבחנה בין הטלת אחריות על תאגיד, לגביו יש נטיה להחמיר, לבין הטלת אחריות על נושאי משרה (ראו פס"ד **אגד** לעיל).

83. בנסיבות אלה, נראה כי אין די ראיות לסתור טענה של שרון כי נקט באמצעים סבירים בהתאם לפרמטרים אותם מנינו לעיל, קרי - מתן הנחיות מתאימות לכפופים לו על פעילות רק בהתאם לחוק, הסתמכות על גורמי מקצוע במהלך ביצוע הפעילות, הקמת מנגנון בדיקה ב"זמן אמת", וזאת כאשר מדובר בקמפיין בחירות קצר ואינטנסיבי.

84. מאידך, יש לומר, כי שרון הסתפק בהקמת מנגנון מקצועי תחתיו, וניתק עצמו למעשה מכל הפעילות הכספית, ומעקב אחר פעילות המנגנון. לא מן הנמנע כי ניתוק זה, הוא שאיפשר בסופו של דבר את הפעילות הבלתי חוקית הענפה שהתרחשה במסלול הסמוי, ללא ידיעתו. כן יש להעיר, כי בחתימתו על הדו"חות הסתפק שרון בעיון בהם, ובשאלות כלליות על עמידתם בדרישות החוק, ונראה כי ראוי היה, שמועמד המגיש דו"חות בהתאם לדרישת החוק, יודא באופן מעמיק יותר את נכונותם.

עם זאת, כפי שפירטנו לעיל, שעמרי, לגרסתו, הסתיר והסווה במתכוון את הפעילות האסורה, והקים לשם כך מנגנון שלם של "מסלול סמוי", ולפיכך ספק אם בדיקה נוספת או שאלות נוספות בהם היה נוקט שרון, היה בהם כדי למנוע את העבירות.

85. בסופו של יום, שיקלול הדברים, ובחינת החומר בהתאם לאמור לעיל, מטים את הכף נגד הגשת כתב אישום בעניין זה בהסתמך על האחריות השילוחית של שרון למעשים שבניגוד לחוק המפלגות שנעשו על-ידי אחר (עמרי) בקמפיין הבחירות שלו. עם זאת, ניתן לומר כאמור, כי ראוי היה ששרון יגלה יותר מעורבות בניהול הקמפיין, ויתכן כי מעורבות כזו אף הייתה גורמת להתעוררות חשדו לפעילות הבלתי חוקית. עם זאת, בשים לב לאמצעים בהם נקט, כפי שפורט לעיל, ובשים לב לכך שגם גורם מקצועי ומיומן כמו ד"ר ליבר, לא איתר ולא מנע או את הפעילות הכספית האסורה שביצע עמרי, נראה כי אין די ראיות לסתור טענה של שרון כי נקט בכל האמצעים הסבירים, וממילא לא ניתן לבסס אפשרות סבירה להרשעה כנדרש גם בחלופה זו.

נוכח כל האמור, החלטתי אפוא לסגור את התיק נגד שרון מחוסר ראיות מספיקות.

1. דב וייסגלס

86. עו"ד דב וייסגלס, פרקליטו וחברו הקרוב של שרון, לא נשא בכל תפקיד רשמי במערכת הבחירות, או במעגל הסובב מערכת זו. ככלל, וייסגלס לא גייס כספים, לא שכר בעצמו את שירותיהם של ספקים, לא היה מעורב בפעילות של המסלול הסמוי, ולא נטל חלק של ממש גם במסלול הגלוי. הוא אף הגדיר את עצמו לא פעם כמי שאינו מעורב בכל העניינים הפוליטיים. עם זאת, היה וייסגלס מעורב בפעולות שונות הנוגעות למערכת הבחירות: ברישום חב' אנקס, בהקמת המכון (בשנת 1990) ובמעורבות בפעילותו ובאישור הוצאותיו (כיועץ המשפטי של המכון), ובתיווך בין עמרי ושרון לבין ספקטור. לכך יש להוסיף את קיומן של ראיות נסיבתיות לכך, כי בפועל היה וייסגלס שותף במעגל מקבלי ההחלטות, ולמצער - הוחזק בתמונה, בכל הנוגע למתרחש במערכות הבחירות הפנימיות, לרבות פריימריז 99'.

להלן נסקור את עיקרי הראיות בעניינו של וייסגלס.

87. **התרומה מהקולג'** - ביום 12.07.99 הביא אורן למשרדו של וייסגלס תרומה למכון ע"ס \$100,000 בשיק מחשבון הקולג'. וייסגלס הפקיד שיק זה בחשבון המכון. בחקירתו בענין זה אמר וייסגלס, כי בעת שקיבל את השיק, לא טרח כלל לברר מיהו התורם, לא שאל על כך את אורן (השומר בפרשה זו על זכות השתיקה), ולא טרח לעיין בשיק עצמו. לדבריו, רק במהלך חקירתו גילה מי משך את השיק. זאת ועוד, לדברי וייסגלס, על אף סמיכות הזמנים למערכת הבחירות, הוא לא חשב שהכסף מהקולג' הועבר למכון למימון הפריימריס, שכן "מעולם המכון לא מימן מערכות בחירות".

אף שלא נקל ניתן לקבל כמניחות את הדעת את תשובותיו אלה של וייסגלס, אין בכך כדי להוות תחליף לראיות הנדרשות לביסוס עבירה פלילית של קבלת תרומות אסורות. בניגוד לאורן (מוסר השיק), וייסגלס לא נטל חלק במתן "תרומה" זו. לא ניתן גם לייחס את התרומה הספציפית הזו להוצאה אסורה דווקא, שכן היא הופקדה בחשבון המכון, ולא שימשה במישרין לתשלום לספקים, ובוודאי לא ניתן לייחס לוייסגלס מודעות לשימוש בתרומה זו לשם הוצאה אסורה כאמור.

נוכח האמור, אף אם לא נקבל כי וייסגלס לא ידע, או לא שם לב, כטענתו, שתאגיד (הקולג') נתן תרומה זו, עדיין נותר ספק סביר, אם ידע שמטרת התרומה - או השימוש העתידי שיעשה בה - הוא סיוע במימון הוצאות הבחירות. לא ניתן לשלול טענה של וייסגלס, לפיה הכסף נועד לפעולות המכון, שאינן קשורות לפריימריס, ולפיכך לא ניתן יהיה להוכיח, ברמה הנדרשת במשפט פלילי, כי התגבשה אצלו המודעות הנדרשת לעבירה של קבלת תרומות אסורות לפי חוק המפלגות.

88. **חב' אננקס** - אף שמחומר הראיות נראה כי מעורבותו של וייסגלס בחב' אננקס - ולמצער, מודעותו באשר למתרחש בה, גדולות מאלו המתוארות על-ידו בחקירתו, הרי שחומר הראיות מבסס אך מעורבות משפטית בעיקרה של וייסגלס בענייני אננקס. אין ראיות למעורבותו או למודעותו למעשיהם של עמרי ומנור, ככל שהדברים נוגעים לניהול הכספים במסלול הסמוי. לפיכך נראה, כי לא ניתן לייחס לו אחריות פלילית לאותם מעשים. אכן, כאמור לעיל, ד"ר ליבר ציין בהודעתו, כי וייסגלס הציע "להתחיל לעבוד" עם חברה זרה (סע' 65 לעיל), אלא שוייסגלס מכחיש דברים אלה, ואננקס אינה חברה זרה, אלא חברה ישראלית. כמו-כן, הדברים שם מתייחסים לשלב שקודם תחילת הפעילות במסלול הסמוי, ולכן אין בכך כדי ללמד על מודעות לפעילות במסלול זה.

89. **שכירת שירותי ספקטור** - ביום 2.7.99 התקשר וייסגלס לספקטור ואמר לו כי המליץ לשרון לשכור את שירותיו לבדיקת חשד, לפיו אולמרט פוקד אלפי מצטרפים חדשים לליכוד באופן פיקטיבי. מחומר הראיות עולה, כי וייסגלס היה מעורה בפרטי העסקתו ועבודתו של ספקטור בפריימריס '99. ברם, לא נמצאו ראיות הקושרות את וייסגלס לתשלום שכרו של ספקטור, ולמקור התשלום ושיעורו. ודוק: עצם שכירת שירותיו של ספקטור, שבה ללא ספק היה מעורב וייסגלס, מותרת היא; ההימנעות מדיווח על ההוצאה, כמו גם תשלום שכרו של ספקטור באמצעות תאגידים - הן האסורות. אין די ראיות לכך שוייסגלס היה מודע לחריגות ונטל בהן חלק, או שהיה מודע ושותף לתשלום שכרו של ספקטור באמצעות התאגידים.

90. **אישור החתימה על התצהיר** - כאמור לעיל, חתם שרון על דו"חות ותצהירים שלא כללו את התרומות, התורמים וההוצאות שנכללו ב"מסלול הסמוי". יצוין, כי לד"ר ליבר ורו"ח אורי צוקר, שערכו את אותם הדו"חות, נמסרו רק דפי הנהלת החשבונות המתייחסים למסלול הגלוי, כך שאף הם לא היו מודעים לכזב שבדו"חות, בשל מידורם מהנעשה במסלול הסמוי.

ד"ר ליבר תיאר בהודעתו כיצד מילא את התצהיר, החתים את שרון ונסע לוייסגלס שאישר את חתימתו של שרון שלא בנוכחותו של שרון. לאחר מכן הועברו הדו"ח והתצהיר לליכוד. וייסגלס אישר בהודעתו כי החתים את שרון ללא נוכחותו, ולדבריו מדובר באקט פורמאלי בלבד.

אכן, ניתן לטעון כי היה על וייסגלס לדעת, כי התשלומים לספקטור ועבור שכירת המסוק אמורים היו להיות כלולים בדו"ח, וכאמור הם אינם מופיעים בו. ברם, בכך לא די לענייננו. מקום בו נותרו חסרים או ספקות ראייתיים בנוגע לידיעותיו בדבר מקורות התשלומים הנ"ל ושיעורם - ואין בידינו ראיות בדבר מודעותו לתרומות והוצאות אחרות - לא ניתן לייחס לו אחריות פלילית בכל הנוגע להגשת התצהיר, שכן אין בפנינו ראיות מספיקות כדי לקבוע שוייסגלס החתים את שרון ביודעין ומתוך כוונה להטעות על תצהיר כוזב.

91. **בדיקת כל סוגיה בפני עצמה, על החשדות המתעוררים בה, בכל הנוגע לוייסגלס, לא העלתה אפוא תשתית ראייתית מספקת. כאמור, מעורבותו של וייסגלס ניכרת בקטעים שונים של המסכת העובדתית המסועפת בפרשה זו. בדיקת הדברים כמכלול, אכן מותירה חשדות, אך אלה אינם עולים כדי ראיות מספיקות לביסוס אישום בפלילים.**

אשר על כן החלטתי לסגור את התיק נגד וייסגלס מחוסר ראיות מספיקות.

ז. אורי שני

92. במשך שנים רבות היה אורי שני (להלן - שני) עוזרו ומקורבו של שרון, שמצידו פעל למינויו לתפקידים שונים, לרבות מנכ"ל הליכוד בתקופה הרלוונטית לענייננו.

93. החשדות בעניינו של אורי שני היו בעיקרם שניים: האחד, כי נטל חלק זה או אחר במעשיו של עמרי שפורטו לעיל, והמהווים עבירות על חוק המפלגות; והשני, כי בהיותו מנכ"ל הליכוד פעל לקידום סיכויי בחירתו של שרון בשתי מערכות הבחירות הפנימיות שהתקיימו בליכוד בשנים 1999-2000. במסגרת בדיקת חשד אחרון זה, נבחנה השאלה אם היה במעשים אלה, ככל שנעשו, כדי להוות עבירה של מרמה והפרת אמונים בתאגיד.

יצוין, כי אף שקיימות אינדיקציות גם למעורבותו של שני בבחירות הפנימיות בספטמבר 1999, הרלוונטיות לענייננו, מירב הראיות בנושא זה מתמקדות בפעילותו המאוחרת יותר, אחרי ספטמבר 1999 ולאורך שנת 2000.

94. **מעורבות בקבלת התרומות ובהוצאות האסורות** - מחומר הראיות עולה כי שני היה בקשר רצוף וקרוב עם עמרי בתקופת הבחירות המקדימות ב-1999. במסגרת זו, נראה כי ידע על פעילותם של מספר ספקים ונותני שירותים למען שרון, ובאופן קונקרטי - על העסקתם של דוד ספקטור, דורון שמואלי, אייל ארד וראובן אדלר. שני הכחיש כל קשר לפעילות מטה שרון בפריימריס. לטענתו, לא שמע על אננקס עד לחקירתו אצל מבקר המדינה, ולא היתה לו כל נגיעה לנותני השירותים של מי מהמתמודדים, ואף לא למקורות המימון ודרכי גיוס הכספים והתרומות. לדבריו, נושאים אלה לא עניינו אותו ולא היה מעוניין ליטול בהם חלק. בנוסף טען שני, כי לא ראה את הדו"חות שהוגשו למפלגה על-ידי המתמודדים, ואין הוא יודע כיצד התכוונו במטה שרון לכסות את עודף ההוצאות על ההכנסות (בדו"ח הרשמי).

ואולם, על אף דבריו אלה של שני, חומר הראיות מראה כי הוא היה מודע לפעילותם של לפחות אחדים מנותני השירותים של שרון, ואף בא עימם במגע זה או אחר במהלך תקופת הבחירות, ועל-כן הכחשתו הגורפת בנושא זה אינה יכולה להתקבל. עם זאת, אין ראיות הקושרות את שני למקורות המימון, או המבססות את מודעותו לכך ששכרו של נותן שירותים מסוים שולם באמצעות תאגידי אלה ואחרים. אין גם ראיות לכך שראה את הדו"חות שהגישו המתמודדים, או לכך שידע כי הוצאו הוצאות בניגוד לחוק, או שלא דווח עליהן כנדרש.

התוצאה היא אפוא, שאף שאין לקבל את הניסיון של שני לנתק עצמו כליל מכל מעורבות או ידיעה בענייני הקמפיין של שרון בשנת 1999, לא קיימת תשתית ראיתית מספקת לייחס לו עבירות על חוק המפלגות.

95. **פעילות למען שרון בבחירות הפנימיות מול מתחריו מתוך הליכוד** - בחומר הראיות קיימות אינדיקציות לכך, שבמקביל להיותו מנכ"ל הליכוד פעל שני כחלק מהצוות המצומצם של שרון, לשם קידום מעמדו של שרון בתוך התנועה. כך למשל, מתיעוד של פגישה שהתקיימה ב-15.11.99 בהשתתפות ספקטור, עמרי ושני, עולה כי שני מצהיר באותה פגישה על יכולתו "להוציא שיקים" מהליכוד בלי שעין אדם תבחין בכך.

בחקירתו אישר שני את אמירתו, לפיה ביכולתו להוציא מהליכוד שיקים בלי שאיש ידע על כך, אך הגדיר זאת כ"התפארות רגעית ללא בסיס", ולדבריו אין אפשרות כזאת, והדבר לא נעשה. אינדיקציות נוספות למעורבות שני למען שרון עולות גם מחומרי חקירה נוספים. בחקירתו בענין זה טען שני, כי בישיבות צוות עם שרון הקפיד על הפרדה בין האינטרסים של שרון לבין האינטרסים של הליכוד. תמיכה לדבריו אלה של שני מצויה בעדותו של אדלר.

מעבר לעדותו התומכת של אדלר, הרי שגם האינדיקציות האמורות למעורבות שני למען שרון אינן חד משמעיות בנוגע לסוגיה הרלוונטית לענייננו, ולא ניתן לפרטן לראיות. כך לא ניתן להצביע על הוצאות קונקרטיות אותן אישר שני, או מעשים שעשה שניתן לסווגם כפעולות למען שרון לבדו, המנוגדות בעליל לאינטרסים של הליכוד, או של יריביו של שרון בליכוד.

בהקשר זה יש לציין, כי קיים קושי מובנה לערוך הבחנה בין טובת יו"ר המפלגה לטובת המפלגה עצמה; זאת מאחר שגם למעשים שמניעיהם ותכליתם הם קידום מעמדו של יו"ר הליכוד, עשויה להיות, מטבע הדברים, השפעה חיובית גם על המפלגה עצמה. רק מעשים המהווים בעליל פגיעה במפלגה, יכול ויוכרו כפגיעה במפלגה, ועקב כך כמרמה והפרת אמונים בתאגיד (המפלגה).

בתקופה הרלבנטית לענייננו (בעיקר בסוף '99 ובשנת 2000), בה נערך שרון - לעיתים באמצעות אותם אמצעים ומשאבים - הן להתמודדות בזירה הפנימית בליכוד, והן לזו הצפויה בזירה הארצית, קיים קושי לערוך אבחנה מעין זו. לכך יש להוסיף כי בעיקר המימון נשאו התאגידים השונים ולא מפלגת הליכוד, ואת מעשי שני ניתן לפרש גם כמקדמים את האינטרסים של הליכוד, ולא רק את אלה של שרון לבדו.

כאמור בפסק דינו של בית-המשפט המחוזי בת"א בעניינו של אורי שני עצמו, בנוגע למעשים שעשה למען שרון בעת ששרון שימש כשר הבינוי והשיכון ושני כמנכ"ל עמידר (ע.פ. 513/97 שני נ' מדינת ישראל), לשם הוכחת מרמה והפרת אמונים בתאגיד יש צורך להוכיח לא רק פגיעה בתאגיד, אלא מודעות לפגיעה כאמור מצד נושא המשרה; חוסר תבונה או חוסר שיקול-דעת אינם מגיעים בהכרח כדי הפרתה של נורמה פלילית.

96. מחומר הראיות עולה אפוא, כי שני אמנם עבד בסמיכות לעמרי כדי לסייע לשרון, לא רק כיו"ר הליכוד, ואף השתתף בישיבות צוות של שרון ובפגישות מצומצמות יותר עם אנשיו. ואולם, אין ראיות לכך כי לכוונותיו המוצהרות התלוותה אותה עשייה אסורה, לגביה התרברב, ולא ניתן לקבוע ברמת הוודאות הנדרשת בפלילים כי פעל למען שרון לבדו מתוך סתירה או אדישות לאינטרסים של הליכוד. אכן נראה לכאורה כי מעורבותו הנזכרת של שני בפעילות צוותו של שרון חרגה מהתנהגות ראויה של מנכ"ל מפלגה האמור לשמור על ניטרליות, להלכה ולמעשה. ואולם, חריגה זו לא הגיעה לכלל התנהגות פלילית שיש בה הפרת אמונים ופגיעה בתאגיד, ולמצער אין הראיות מלמדות על כך ברמת ההוכחה הנדרשת. נוכח האמור החלטתי לסגור את התיק בעניינו של אורי שני מחוסר ראיות מספיקות.

ח. יעקב כץ

97. יעקב כץ (להלן - כץ) שימש בתפקיד ניהולי במכון לבטחון ושלום מעת הקמתו ב-1989-1990, ועד לתקופת הפריימריס בשנת 1999, וזאת בפרקי הזמן בהם היה המכון פעיל. בין לבין שימש כמנכ"ל משרד התשתיות, בעת ששרון כיהן כשר הממונה על משרד זה. עיקר עיסוקו באותה תקופה היה באישור הוצאות המכון, ואת שכרו קיבל מהמכון כתשלום עבור שירותי ניהול באמצעות חברה שבבעלותו.

אין חולק שכך לא היה אחראי על הכנסות המכון, ולא עסק בתרומות שהתקבלו, אף שהיה מודע, כמובן, לכך שלמכון מגיעות תרומות. השאלה הרלוונטית לענייננו היא אפוא, מה היתה מידת מעורבותו המודעת באישור ההוצאות האסורות, ובפרט בענין שכירת המסוק עבור שרון ביום הבחירות, והתשלום לספקטור עבור שירותי חב' ספקיוריטי למערכת בחירות של שרון.

98. כץ תיאר בחקירתו את תפקידו וסמכויותיו במכון באופן מצומצם יותר מזה שנמסר על-ידי מרבית העדים שהתייחסו לכך. הוא טען כי מעורבותו במכון החלה רק בספטמבר 1999, אז החל לבקר במכון ולהעניק לו, לבקשת שרון, שירותי ייעוץ. לטענתו, הוא לא ניהל את המכון ולא ידע מי מנהל אותו, פרט לכך שידע כי לאביר, שהיה מנהל החשבונות של המכון, יש זכות חתימה, בעוד שלו עצמו - אין. כץ הכחיש גם כי הוא זה שקבע את תנאי העסקתם של עובדי המכון ושכר את שירותיהם. הוא ציין, כי נהג להיפגש אחת לשבועיים עם יצחק אביר ולייעץ לו בעניין הוצאות המכון, וזאת כ"חוות-דעת נוספת" לכך שלא נעשו פעולות שאינן תואמות את מטרות המכון. לדבריו, מדובר היה בעיקר בהוצאות שכבר שולמו עובר להתייעצות עימו.

לטענת כץ, הוא אינו יודע מי היו התורמים למכון, ולדבריו, לא עסק באיסוף התרומות, והוא אינו יודע אם לשרון היה קשר עם התורמים. לטענתו, המכון נתן לשרון שירותי משרד ותחבורה לטובת הפעולות שביצע שרון למען מטרות המכון, אך לא למימון פעילויות פוליטיות. כץ הדגיש, כי לא נטל כל חלק בקמפיין הבחירות של שרון, ואף לא נתבקש לעשות כן, ואמר כי אין הוא יודע כיצד קשור עמרי למכון.

99. מעדויותיהם של עובדים במכון בתקופה הרלבנטית לפריימריס '99, וכן של גורמים נוספים שהיו בקשר עם כץ ועם המכון, עולה כי הם ראו את כץ כמנהל המכון, אף שבפועל לא נשלחה הודעה על מינויו כמנהל לרשם העמותות. בנוסף, בין מסמכי המכון נמצאו התכתבויות המלמדות על מעורבותו של כץ במכון עם הקמתו בשנת 1990, ומסמכים הנוגעים למעורבותו בינואר 2000.

נראה אפוא, כי כץ נטל חלק מרכזי בניהולו של המכון, החל מהקמתו המחודשת ביולי-אוגוסט 1999, לרבות גיוס העובדים, קביעת תנאי שכרם ובקרת ההוצאות, וזאת, גם אם לא נהג לבקר במכון לעיתים קרובות, ולא טיפל בכספים באופן שוטף. טענותיו של כץ על מעורבות מוגבלת ביותר, ואף זאת מחודש ספטמבר '99 בלבד - אינן עומדות במבחן הראיות.

100. **התשלום לחברת ספקיוריטי** - בחקירתו בענין התשלום לספקיוריטי אמר אביר, כי המכון שילם זאת לפי הוראתו של כץ. תחילה אמר כי לדעתו חתם על השיק ושלח אותו בדואר. לאחר שנאמר לו כי חומר החקירה מלמד על כך שהשיק נמסר ישירות לדוד ספקטור, מנכ"ל ספקיוריטי, השיב כי לא הוא נתן את השיק, ואין הוא זוכר מי נתן אותו לאחר שהוא הכין אותו. בהודעה מאוחרת יותר, לצד דבריו בדבר אישור כץ את התשלום לספקיוריטי, אמר אביר כי עמרי ביקש ממנו לכתוב את השיק לספקיוריטי.

כך טען בחקירתו כי אינו מכיר את ספקטור, ולדבריו, כשאביר אמר לו שההוצאה היא עבור מניעת האזנות, הוא לא אישר אותה. אביר לעומתו טען, כי לא ידע שהכסף שולם עבור מניעת האזנות, ומעולם לא אמר לכך שזו היתה מטרת ההוצאה.

קשה ליישב את דברי אביר, לפיהם כך הוא שאישר את התשלום לחברת ספקיוריטי, עם דבריו לפיהם פעל לפי הוראותיו של עמרי. כך מכחיש כי אישר את התשלום לחברת ספקיוריטי, ואין ראיות של ממש שיהיה בהן כדי לשלול את דבריו, ועל-כן לא ניתן לייחס לו אחריות פלילית בגין הוצאה זו.

101. **מעורבות כך באישור הוצאות שכירת המסוק** - בחקירה בענין זה טען כך, כי הוא ואביר התלבטו בנוגע להוצאה בגין שכירת המסוק עבור שרון ביום הבחירות, ולכן פנה לוייסגלס שאישר את התשלום. מאוחר יותר אמר, כי ייתכן שפנה לקבל אישור זה רק בדיעבד. לעומתו, טען אביר, כי כך הוא זה שהורה לו לשלם עבור המסוק ואישר את ההוצאה.

לדברי כך, הוא לא ידע בזמן אמת על הזמנת המסוק, ושרון לא ביקש ממנו מסוק לאותו יום, אף שהיה ברור שהמסוק שימש את שרון, מאחר שלא יכולה היתה להיות פעילות כזו במכון למען מישהו אחר. לדבריו, אמר לאביר שוייסגלס אישר את ההוצאה.

ככלל, הראיות בענין זה מצביעות על כך שכך אכן אישר את ההוצאה, אף שייתכן שעשה כן באישורו של וייסגלס, מראש או בדיעבד. ברם, אף שספק אם אישור כאמור יכול להוות טענת הגנה ולהביא לפטור מאחריות פלילית, עדיין קיימים ספקות באשר למהות ההוצאה, ובאשר למודעות של כך באשר לשימוש במסוק.

102. **לסיכום: מחומר הראיות עולה, כי כך הפעיל בקרה מסוימת, ודן בהוצאות יחד עם אביר. להבדיל מבעניינו של מנור, אין כל ראיה לכך שהיה איש סודו ושותפו של עמרי בתכנון ובביצוע הפעילות האסורה, ואין גם כל ראיה - אף לא נסיבתית או כזו הנלמדת מעצם ביצוע המעשים - המלמדת על קשירת קשר בינו לבין עמרי. נוכח כל האמור, אף שנתרו סימני שאלה בכל הנוגע להתנהלותו בעניין המסוק - נראה כי אין תשתית ראייתית מספקת גם לענין זה.**

לפיכך החלטתי לסגור את התיק נגד יעקב כך מחוסר ראיות מספיקות.

ט. יצחק אביר

103. יצחק אביר היה מנהל חשבונות ויועץ מס עצמאי, שהעניק שירותי הנהלת חשבונות למשרד מוריץ-וייסגלס-אלמגור, ולבקשתו של וייסגלס, שימש גם כמנהל החשבונות של המכון לביטחון ולשלום לאורך שנות פעילותו, לרבות בתקופה הרלבנטית לענייננו.

104. חומר הראיות בעניינו של אביר אינו מקים תשתית ראייתית המאפשרת העמדתו לדין, ולמעשה הוא פחות בעוצמתו מזה הקיים בעניינו של כץ. זאת ועוד, מעמדו של אביר במכון היה נמוך מזה של כץ, הוא נשמע להוראותיו של כץ, ואין ראשית ראייה לכך שהסתיר מפניו, או מפני מאן דהוא אחר את מעשיו.

כעולה מחומר הראיות, אף שאביר שימש כמנהל החשבונות היחיד המוסמך לחתום על שיקים בשם המכון, הוא עבד בכפיפות לממונים עליו, ואיש לא ייחס לו מעמד של מקבל החלטות עצמאי. לא נמצאו ראיות לכך שידע מהו השירות האמיתי הניתן על-ידי ספקיוריטי ולטובת מה, וגם בנוגע לתשלום למסוק נראה שפעל לפי הוראות הממונה עליו, ולא ניתן לקבוע כי ידע לשם מה בדיוק נדרש שירות זה. לפיכך, לא ניתן לייחס לאביר גיבושה של מחשבה פלילית בנוגע להוצאות המכון, שכן קיים לפחות ספק סביר, אם לא למעלה מכך, באשר למודעותו לנסיבות ההופכות את ההוצאות הנ"ל לאסורות לפי חוק המפלגות.

105. אכן, לא ניתן לומר כי חומר הראיות בעניינו של אביר אינו מותיר כל שמץ של חשד בעיני האדם הסביר, ובעיקר אמורים הדברים בנוגע לדברי כץ בעניין התייחסות אביר בפניו למטרת התשלום לספקיוריטי. עם זאת, במכלול התמונה הראייתית והנסיבות כאמור, נראה כי אין הצדקה להשאיר על כנו את כתם החשד נגד אביר, לפיכך החלטתי כי עילת הגניזה הראויה בעניינו של אביר היא חוסר אשמה (ראו והשוו: בג"צ 4539/92 קבלרו ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' פ"ד נ(3), 50).

י. סיכום

106. על בסיס חומר הראיות והנימוקים שפורטו לעיל, להלן אפוא סיכום החלטתי בפרשה זו:
- א. יוגש כתב אישום - בכפוף לשימוע - נגד ח"כ עמרי שרון בגין עבירות על חוק המפלגות ועל חוק העונשין, כמפורט לעיל.
 - ב. יוגש כתב אישום נגד עו"ד גבריאל מנור בגין עבירות על חוק המפלגות ועל חוק העונשין, כמפורט לעיל.
 - ג. יוגש כתב אישום נגד חב' אננקס בגין מתן תרומה אסורה, עבירה על חוק המפלגות.
 - ד. התיק בעניינם של אריאל שרון, דב וייסגלס, אורי שני ויעקב כץ ייסגר מחוסר ראיות מספיקות.
 - ה. התיק בעניינו של יצחק אביר ייסגר מחוסר אשמה.

כאמור בפרק המבוא, ההחלטה בעניינם של יורם אורן, גלעד שרון ואריה גנגר, תתקבל לאחר השלמת פעולות חקירה נוספות וניתוח חומר הראיות הנוגע לפרשות מאוחרות יותר, לרבות "פרשת סיריל קרן".

107. **הערות סיום:** כעולה מפירוט הדברים בהחלטה, בלא מעט עניינים נותרו שאלות ותמיהות ביחס להתנהלות של מי מהמעורבים בפרשה זו; את חלקן של התמיהות ציינתי מפורשות ואת השאר ניתן לקרוא בין השורות.

למותר להדגיש, כי סגירת תיק פלילי מחוסר ראיות מספיקות - אינה מהווה "תעודת הכשר" ציבורית למעשיו של אותו אדם. ביקורת יכול שתישמע - ואף רצוי שתישמע - במישור הציבורי. ברם, החלטה זו עוסקת בהיבטים הפליליים של הפרשה, ובהעברת מסכת אירועים דרך המסננת הפלילית של בחינת ושקילת ראיות ועדויות, קורה לא אחת שאף שנותרים חשדות וספקות, אין באלה כדי להוות תחליף לתשתית ראייתית המקימה את ה"אפשרות הסבירה להרשעה", כנדרש לשם הגשת כתב אישום.

זוהי איפוא ההחלטה בתחום הפלילי, הנתון לסמכותי. ביחס לתחומים האחרים יקרא הציבור וישפוט.

מני מזוז